

Ruspolitisk plattform

ARBEIDERBEVEGELSENS RUS- OG SOSIALPOLITISKE FORBUND
(AEF)

Strandgata 9, 1724 Sarpsborg

post@arbef.no

tlf. 47 45 55 32

www.arbef.no

Innholdsfortegnelse

Russituasjonen i Norge anno 2020	3
Legale og illegale midler	4
Behandling av rusavhengige og deres rettigheter	5
Tilbud til pårørende og barn av rusavhengige	5
Ettervern; habilitering og rehabilitering	5
Alkoholreklame	6
Eldre og rus	6
Rus i Arbeidslivet (AKAN)	7
Rusfrie soner	7
Nei til legalisering av hasj og andre narkotiske stoffer	7
AEF krever at:	8

Russituasjonen i Norge anno 2020

I snitt drikker nordmenn over 15 år 7 liter alkohol i året. Selv om dette er lavere enn i andre europeiske land, er det fortsatt problemstillinger og utfordringer knyttet til alkohol som rusmiddel i Norge.

I 2019 la Folkehelseinstituttet frem en rapport som viser at 12% opplever drikkepress i jobbsammenheng. I samme rapport kommer det frem at 12% sier at de ikke deltar på sosiale arrangementer med jobben på grunn av for mye alkohol, og at de føler seg sosialt ekskludert. Mange voksne oppfatter dessuten «litt ungdomsfyll» som normalt, og flere med den holdningen har trolig selv et ganske liberalt forhold til alkoholbruk.

Alkohol er årsaken til betydelig mer helsemessige og sosiale problemer i samfunnet enn det narkotika er. Alkohol og illegale rusmidler er blant de viktigste risikofaktorene for død i Norge.

Avholdsorganisasjonene står nå betydelig svakere enn før. Alkoholbruk har blitt mer akseptert blant aktive kristne, som før ofte var total-avholdende, og til tross for at vi har fått en betydelig innvandring der holdningen til alkoholbruk har vært restriktiv, har disse gruppene i liten grad blitt med i edruskapsarbeidet.

Tall fra Folkehelseinstituttet viser også at av de som har brukt hasj én eller flere ganger i løpet av livet, har hele 18% brukt det 50 ganger eller mer. Det er vanskelig å få eksakte tall på hvor mange som er rusavhengige i Norge, men det er viktig å få frem at hasj er et narkotisk stoff som for flere vil være inngangsporten til andre narkotiske stoffer og et rusmiljø.

Flere tyr til alkohol og andre rusmidler for å takle vanskelige livssituasjoner, det er derfor viktig å se sammenhengen mellom rusmisbruk og behovet for psykisk helsehjelp. I vanskelige livssituasjoner er det viktig at det gis hjelp og støtte, og det må poengteres at rusmisbruk ikke løser de utfordringene vi som enkeltmennesker står i.

Mange barn lever i utrygge hjem med misbruk av rusmidler. Der hvor det er et avdekket rusmisbruk, er det mulig for samfunnet å sette inn tiltak og følge opp de barna som lever med rusavhengighet i nær familie. Derimot er det også en del barn som lever i hjem med skjult rusavhengighet, disse barna er ekstra utsatt. Det er viktig at alle barn og unge får informasjon om hvem de kan kontakte for hjelp, støtte og råd.

For rusavhengige og deres pårørende kan det oppleves som tungt når den rusavhengige endelig ønsker hjelp, og man blir møtt med langvarige utredninger og lang ventetid. Dette kan gjøre at motivasjonen forsvinner og rusavhengigheten vedvarer.

Det er viktig at vi som samfunn tar rusavhengighet på alvor, og at det settes av nok midler til forebygging, behandling og ettervern, og hjelpetiltak rettet mot pårørende og barn som lever i hjem med rusavhengighet.

Det er også viktig å prioritere forebyggingsarbeid helt fra tidlig skolealder, og være bevisst på at det i enkelte tilfeller utvikler seg barne- og ungdomsgjenger der de prøver ut rusmidler uten at det alltid har vært foreldre eller andre voksne som har utøvet noen påvirkning.

Legale og illegale midler

Rusmidler deles inn i legale og illegale midler, som begge deler kan gi rusavhengighet. Det er viktig at vi som samfunn ser faresignalene ikke bare ved det som er illegalt, men også ved de legale midlene som kan misbrukes og gi avhengighet.

Alkohol defineres som et legalt rusmiddel, og det er viktig å opprettholde vinmonopolet og streng lovgivning for salg-, bevilling- og skjenkebestemmelser.

Medikamenter defineres som et legalt legemiddel. Leger og apotek opptrer som regulator og det er viktig med god kunnskap for helsepersonell ikke bare om avhengighetsfaren ved medikamenter, men også om medikamentene i kombinasjon med alkohol eller andre rusmidler.

Narkotika defineres som illegalt rusmiddel. Det er illegalt å kjøpe og det er illegalt å bruke. Det er viktig med et tydelig budskap om at all narkotika er illegalt, og at det må jobbes for å opprettholde et tydelig nei til legalisering. Dette må likevel ikke hindre at det unntaksvis og under spesielt vanskelige tilfeller kan bli mulig å tillate nedtrappingsopplegg under kyndig legetilsyn.

Lærere, helsesykepleiere, trenere, leger og andre som møter både unge, voksne og eldre må gis kunnskap til å fange opp faresignaler og informasjon om hvordan de best kan følge opp når de har avdekket rusavhengighet av både legale og illegale midler.

Behandling av rusavhengige og deres rettigheter

Lavterskeltilbud som varmemestuer e.l. er viktige tiltak for å gi personer som er ruset tilgang til mat, dusj, rene klær, helsehjelp og annen nødvendig hjelp. Det bør finnes et lavterskeltilbud til alle som trenger det.

Mange som har en alvorlig rusavhengighet har ofte samtidig psykisk sykdom. Det er derfor viktig med et lavterskeltilbud innen rus og psykiatri for disse, hvor de ikke må igjennom fastlege og lange ventetider før de kan få hjelp.

For rusavhengige som soner fengselsstraff er det viktig at det legges til rette for videreføring av behandling når de slipper ut etter endt soning, og at de ikke blir overlatt til seg selv.

Det er viktig at rusavhengige gis hjelp når de ber om det. Motivasjonen til å motta hjelp og til å slutte må benyttes når den er der, uten lang utredningsprosess og ventetid.

Rusbehandlingen må gis på en så sømløs måte som mulig uten opphold mellom avrusning, behandling og ettervern. Dette er avgjørende for at den enkelte skal komme ut av rusavhengighet og forbli rusfri.

Tilbud til pårørende og barn av rusavhengige

Det er viktig at pårørende og barn av rusavhengige gis den hjelpen og oppfølgingen de har krav på. Rusavhengighet er problem for hele familien, og det kan være utfordrende og vanskelig å være pårørende til mennesker med rusavhengighet.

Barn av rusavhengige er i en særlig sårbar posisjon, og det er viktig at barnehage, skole, barnevern, idrettslag, frivillige organisasjoner og kommunen samarbeider tett om å gi det enkelte barn hjelp, støtte og oppfølging.

Foreldres rusavhengighet og generelle omgang med rusmidler, påvirker barns forhold til rusmidler. Det er derfor viktig at det gjøres nødvendig grep for å sikre at barn som vokser opp med rusavhengighet i nær familie, gis den hjelpen som trengs for å forebygge at de selv som voksne skal bli avhengige.

Ettervern; habilitering og rehabilitering

Mange opplever at etter endt behandling står de igjen rusfrie – men alene. Mangelfull oppfølging, dårlig nettverk og ensomhet kan i verste fall føre til at

enkelte tyr til rusen og det miljøet de kjenner fra før når de har avsluttet behandling.

Et godt ettervern er avgjørende for at den enkelte skal få oppfølging etter endt avvenning og behandling, og ikke minst for å oppleve støtte og trygghet i en sårbar situasjon. Et godt ettervern bør bestå av en dedikert kontaktperson/støttekontakt, psykologtjeneste, sosiale aktiviteter, bolig, utdanning og arbeidstrening. Frivillige fellesskap som AA (Anonyme Alkoholikere) og NA (Anonyme Narkomane) kan også nevnes i dette bildet. Der er det ingen kø, og det er gratis.

Det er viktig å se at investeringen ved et godt ettervern med tilpasset oppfølging for den enkelte vil være en investering ikke bare i enkeltmennesket, men også en samfunnsøkonomisk investering for samfunnet.

Alkoholreklame

Reklameforbud beskrives av WHO som en av deres topp tre virkemidler for å redusere alkoholforbruket. Endringen i Alkoholreklameforskriften i 2015 åpnet opp for «nøktern informasjon» om produkter i Norge. Denne endringen uthuler forbudet mot reklame, selv om hovedregelen fortsatt er at alkoholreklame er forbudt.

Det er viktig å beholde det generelle forbudet mot alkoholreklame. Det er viktig at Norge fortsetter å gå i front og være et foregangsland for andre og ikke gå for stadig oppmykning av reklameforbudet.

Eldre og rus

Helsedirektoratet oppfordrer helsepersonell til å spørre eldre pasienter om alkoholforbruk, bruk av andre rusmidler og vanedannende legemidler og iverksette tiltak ved mistanke om et problematisk eller helst helseskadelig bruk. Det er viktig at de eldre selv får kunnskap og kompetanse om konsekvensene av rusbruk, både alene og sammen med nødvendige medikamenter som den enkelte bruker.

Rus i Arbeidslivet (AKAN)

Det norske arbeidslivet skal være rusfritt. Alle arrangementer som skjer i arbeidstiden skal være rusfrie. For å sikre et rusfritt arbeidsliv er det viktig at arbeidsgivere har kompetanse og er oppdaterte. Dette kan gjøres igjennom Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk (AKAN) og ved å innarbeide de konkrete rådene AKAN gir i egen HMS-plan og bedriftskultur.

Rusfrie soner

Det har utviklet seg en økende aksept for alkoholbruk i miljøer der alkohol tidligere var lite brukt, og alkohol tilbys i stadig flere sammenhenger i dagens samfunn. Flere biblioteker og kinoer har fått skjenkebevilling, og man kan oppleve å bli tilbudt et glass vin hos frisøren eller få en flaske vin ved kjøp av ny bil.

Norges Idrettsforbund har offisielt en restriktiv holdning til rusbruk, men flere av særforbundene, bl.a. Norges Fotballforbund, er i ferd med å «myke opp» reglene.

Barn og unge skal kunne oppleve trygghet når de deltar i idretten, frivilligheten og i skolen, hvor det er viktig at voksne er gode forbilder og sikrer at alkohol ikke er en del av kulturen eller miljøet.

Alkohol i sosiale sammenhenger bidrar til ekskludering av de som ikke drikker alkohol og økt drikkepress. Det er viktig med flere rusfrie soner, deriblant arrangementer, steder og miljøer, hvor det ikke nytes alkohol. Samtidig er det viktig å beholde eksisterende rusfrie soner som innen idrett.

Nei til legalisering av hasj og andre narkotiske stoffer

Hasj er ofte inngangsporten til videre rusbruk, og det er viktig med forebyggende- og holdningsskapendearbeid rettet mot ungdom og voksne om hvilke konsekvenser hasj og andre narkotiske stoffer gir.

Det er viktig med et klart og entydig nei til legalisering av hasj og andre narkotiske stoffer.

AEF krever at:

- Kommunene følger regelverket for skjenkebestemmelser, bevillinger og kontrolltiltak
- Brudd på regelverket for skjenkebestemmelser og bevillinger får konsekvenser
- Forbudet mot alkoholreklame opprettholdes og forsterkes
- Forbudet mot hasj og andre narkotiske stoffer opprettholdes
- Kommunene følger opptrappingsplanen for rusfeltet og øker innsatsen i rusomsorgen
- Det gis mer opplysning til ungdom, unge voksne, foreldre, arbeidsgivere og eldre om konsekvensene av alkohol og andre rusmidler
- Alle kommuner tilbyr et lavterskeltilbud innen rus og psykiatri
- Det må være nok behandlingsskapasitet til å kunne gi et allsidig tilbud for rusavhengige, deriblant tilbud som fører til full rusfrihet
- Et hvert behandlingstilbud må ha krav om et organisert og godt ettervern
- Det jobbes for å beholde eksisterende rusfrie soner, og at det gis incentiv som bidrar til å øke antall rusfrie soner som arrangementer, steder og miljøer.
- Alle kommuner har tilbud i egenregi, eller i samarbeid med Natteravnene, som er med på å trygge bysentrum og nærmiljøer på kveldstid.